ବାଟବଣା ଏନ୍.ଆର୍.ଇ.ଜି.ଏ. - ସପ୍ତଦୋଷ

ସମସ୍ୟା ଘେରରେ ଏନ୍.ଆର୍.ଇ.ଜି.ଏ.

ସ୍ୱାଧୀନ ଭାରତର ଏକ ଅନନ୍ୟ ଓ ଐତିହାସିକ ଲୋକାଭିମୁଖୀ ଆଇନ୍ ଏନ୍.ଆର୍.ଇ.ଜି.ଏ. ବା ଜାତୀୟ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳ କର୍ମନିଯୁକ୍ତି ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟି ଆଇନ୍ ୨୦୦୫ର କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା ଓଡିଶା ସମେତ ଦେଶର ବିଭିନ୍ନ ରାଜ୍ୟରେ ୨ ଫେବୃଆରି ୨୦୦୬ରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା । ଏହାଭିତରେ ୩ ବର୍ଷରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ସମୟ ବିତି ସାରିଲାଣି, କିନ୍ତୁ ଏହା ପ୍ରକୃତରେ କେତେଦୂର ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳର ଶ୍ରମଜୀବି ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ଜୀବନ-ଜୀବିକା ପାଇଁ ସୁଫଳ ଆଣିପାରିଛି, ତାହା ଉଭୟ ସରକାରୀ ଏବଂ ବେସରକାରୀ ସ୍ତରରେ ଏକ ବିରାଟ ପ୍ରଶ୍ନବାଚୀ ରୂପେ ଛିଡା ହୋଇଛି । ଏହି ପ୍ରଶ୍ନବାଚୀକୁ ଏଡାଇ ଯିବାର ମଧ୍ୟ ଚାରା ମଧ୍ୟ ନାହିଁ । କାରଣ, ଖୋଦ୍ ସରକାରୀ ସଂସ୍ଥା ଯଥା ଭାରତର ସି.ଆଣ୍ଡ.ଏ.ଜି. ତଥା ଏନ୍.ଆଇ.ଆର୍.ଡି. ଅଧୀନରେ ଗଠିତ ଅନୁଧ୍ୟାନ କମିଟିମାନ ଏନ୍.ଆର୍.ଇ.ଜି.ଏ. ଯେ ବ୍ୟାପକ ଭାବେ ପଥଭ୍ରଷ୍ଟ ହୋଇଛି, ତହିଁର ସତଥ୍ୟ ଓ ସବିଶେଷ ବିବରଣୀ ସର୍ବସାଧାରଣଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଉପସ୍ଥାପନ କରିସାରିଛନ୍ତି । ଏହି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ କେତେ ଅର୍ଥରାଶି ହେର୍‌ଫେର୍ ହୋଇଛି, କେତେ ପ୍ରକଳ୍ପ କେବଳ କାଗଜକଲମରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ଏବଂ କେଉଁ ସ୍ତରର କେତେ ଅଧିକାରୀ ବା ପଞ୍ଚାୟତ କାର୍ଯ୍ୟକର୍ତ୍ତା ଏଭଳି ହେର୍‌ଫେର୍ ଏବଂ ଜାଲିଆତି ଇତ୍ୟାଦି ପାଇଁ ଦାୟୀ, ତାହା ଉକ୍ତ ଅନୁଧ୍ୟାନ ମାନଙ୍କରେ ଦର୍ଶୀତ ହୋଇଛି । ଏଭଳି ଅବାଂଛିତ ପରିଣତିମାନ କେଉଁ ମୌଳିକ ଦୋଷତ୍ରୁଟି ପାଇଁ ଦେଖାଦେଲା, ସେ ବିଷୟରେ ଏକ ସମ୍ୟକ ଜିଜ୍ଞାସା କରିବା ଆଜି ଜରୁରୀ ହୋଇପଡିଛି ।

ସାତ ଖୁଣ ମାଫ୍ ନୀତି

ସମସ୍ତେ ଜାଣନ୍ତି, ଆଇନ୍‌ର ଧାରା ୨୫ର ଧାଡିକିଆ ବାକ୍ୟରେ କୁହାଯାଇଛି, ଯଦି କେହି ବ୍ୟକ୍ତି ଆଇନ୍‌ର କୌଣସି ବିଧିବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ଉଲ୍ଲଂଘନ କରିଛନ୍ତି ବୋଲି ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅନ୍ତି, ତେବେ ସେ ସର୍ବାଧିକ ଏକ ହଜାର ଟଙ୍କା ଜୋରିମାନାରେ ଦଣ୍ଡିତ ହେବେ । କିନ୍ତୁ ଏ ବିଷୟରେ କେଉଁ ଅପିଲ୍ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ନିକଟରେ ଅଭିଯୋଗ ଦାଖଲ ହେବ, ଏବଂ କେଉଁ ଅପିଲ୍ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଏହାର ଶୁଣାଣି କରି ଜୋରିମାନାର ପରିମାଣ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିବେ, ତଥା ଏହି ଜୋରିମାନା କିପରି ଆଦାୟ ହେବ, ସେସବୁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଷୟଗୁଡିକ ଉପରେ କେବଳ ଯେ ଆଇନ୍ ନୀରବ, ତାହା ନୁହେଁ, କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରକାଶିତ ୩ଟି ମାର୍ଗଦର୍ଶୀକା ଏବଂ ବିଭିନ୍ନ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବିଜ୍ଞାପିତ ହୋଇଥିବା ସ୍କିମ୍ ଗୁଡିକ ମଧ୍ୟ ନୀରବ । ଏହାର ଏକ ସୁଦୃଶ୍ୟ କୁଫଳ ହେଲା, ଯେଉଁ ସରକାରୀ ଅଧିକାରୀ ବା ପଞ୍ଚାୟତ କାର୍ଯ୍ୟକର୍ତ୍ତାମାନେ ଦୁର୍ନୀତି-ପ୍ରବଣ, ସେମାନେ ମୂଳରୁ ଭଲ ରୂପେ ଜାଣି ନେଉଛନ୍ତି ଯେ, ସେମାନେ ଯେତେ ଯାହା ହେର୍‌ଫେର୍ ଓ ଜାଲିଆତି କଲେବି, ସେମାନଙ୍କୁ ଧରିବା ଏବଂ ଦଣ୍ଡିତ କରିବା ପାଇଁ ଏହି ଆଇନ୍ ଅଧୀନରେ କୌଣସି ପ୍ରଶାସନିକ କି ନ୍ୟାୟିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ନାହିଁ । ପୁଣି, ଧାରା ୨୫ର ଆଉ ଏକ ମାରାତ୍ମକ ଅସଂଗତି ହେଲା, ଜୋରିମାନାର ପରିମାଣକୁ ସର୍ବାଧିକ ଏକ ହଜାର ଟଙ୍କାରେ ସୀମିତ ରଖିବା । ଅର୍ଥାତ୍ ଜଣେ ଅଧିକାରୀ ଏକ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ତୋଷରପାତ ପାଇଁ ଅଭିଯୁକ୍ତ ହେଲେ ହେଁ ତାଙ୍କୁ ମାତ୍ର ଏକ ହଜାର ଟଙ୍କାର ଜୋରିମାନା ଦେବାକୁ ପଡିବ । ଏଭଳି ଏକ ସ୍ଥିତିରେ ଖୋଦ୍ ଏନ୍.ଆର୍.ଇ.ଜି.ଏ.ର ବିଧିବ୍ୟବସ୍ଥା ହିଁ ପ୍ରତି ସ୍ତରର ପ୍ରଶାସନିକ ଅଧିକାରୀ ଓ ପଞ୍ଚାୟତ କାର୍ଯ୍ୟକର୍ତ୍ତାଙ୍କୁ ସର୍ବସାଧାରଣ ଅର୍ଥକୁ ହରିଲୁଟ୍ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦେଇଚାଲିଛି । ଏବଂ ଏହା ନିସନ୍ଦେହରେ ଘଟି ଚାଲିବ ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ଯେତେବେଳ ଯାଏଁ ଆଇନ୍‌ର ସଂଶୋଧନ ବଳରେ ଜୋରିମାନା ପରିମାଣକୁ ଯଥେଷ୍ଟ ବୃଦ୍ଧି ସହିତ ଅପିଲ୍ ଫଇସଲା ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ସ୍ୱଚ୍ଛ ଓ ସୁଦୃଢ ନକରାଯାଇଛି ।

ଅଭିଯୋଗର ପ୍ରତିକାର ନାହିଁ

ଯେ କୌଣସି ଆଇନ୍‌ର ଉତ୍କୃଷ୍ଟତା ଜାଣିବାର ଏକ ପ୍ରକୃଷ୍ଟ ମାନଦଣ୍ଡ ହେଲା, ଏହାର ଅଭିଯୋଗ ଫଇସଲା ବ୍ୟବସ୍ଥା, ଅର୍ଥାତ୍ କୌଣସି କ୍ଷେତ୍ରରେ ବ୍ୟତିକ୍ରମ ବା ବିଶୃଙ୍ଖଳା ଘଟିଲେ, ତାକୁ ଯଥାଶୀଘ୍ର ଏବଂ ଯଥୋଚିତ ରୀତିରେ ସୁଧାରିବାର ଏକ ସ୍ୱୟଂଚାଳିତ ଓ ସୁପରିଚାଳିତ ବ୍ୟବସ୍ଥା । ଏକଥା ସତ, ଏନ୍.ଆର୍.ଇ.ଜି.ଏ.ର ଧାରା ୨୩(୬)ରେ କୁହାଯାଇଛି ଯେ, କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଅଧିକାରୀ ଗୋଟିଏ ଅଭିଯୋଗକୁ ଅଭିଯୋଗ ରେଜିଷ୍ଟର୍‌ରେ ଦରଜ କରିବେ ଏବଂ ଏହା ମିଳିବାର ସାତଦିନ ଭିତରେ ଫଇସଲା କରିବେ । କିନ୍ତୁ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଜିଲ୍ଲା ସଂଯୋଜକଙ୍କ ନିକଟରେ ଓ ଜିଲ୍ଲା ସଂଯୋଜକଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ରାଜ୍ୟ ପରିଷଦଙ୍କ ନିକଟରେ ତଥା ଅର୍ଥ-ତୋଷରପାତ ସଂପର୍କୀତ ଯେ କୌଣସି ଅଭିଯୋଗକୁ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ନିକଟରେ ସିଧାସଳଖ ଦାଖଲ କରିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଆଇନ୍ ଓ ମାର୍ଗଦର୍ଶୀକାରେ ସ୍ଥାନିତ ହୋଇଥିଲେ ହେଁ , କେଉଁ ପଦ୍ଧତିରେ ଏବଂ କେତେଦିନ ଭିତରେ ଏହାର ଫଇସଲା ହେବ, ତାହା ସୂଚୀତ ହୋଇନାହିଁ । ଅବଶ୍ୟ ଓଡିଶା ସ୍କିମ୍‌ର ଧାରା ୨୯(୩) ଅନୁଯାୟୀ, ଜିଲ୍ଲା ସଂଯୋଜକ ଏକ ଅଭିଯୋଗକୁ ୧୫ଦିନ ଭିତରେ ଫଇସଲା କରିବେ, କିନ୍ତୁ ଯେହେତୁ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ନିଜର ଅଭିଯୋଗକୁ ଏକ ଅଭିଯୋଗ ବାକ୍ସରେ ଗଳାଇବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି, ତାଙ୍କୁ ଅଭିଯୋଗ ପତ୍ରର ଏକ ପ୍ରାପ୍ତିସ୍ୱୀକାର ରସିଦ୍ ମିଳିବାର କୌଣସି ସମ୍ଭାବନା ନାହିଁ । ଏହି ରସିଦ୍ ନଥିଲେ ସେ ଏକଦା ଅଭିଯୋଗ କରିଥିଲେ ବୋଲି କିପରି ପ୍ରମାଣ କରିପାରିବେ ? ଯଦିଓ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ମାର୍ଗଦର୍ଶୀକା ଓ ଓଡିଶା ସ୍କିମ୍‌ରେ କୁହାଯାଇଛି ଯେ, ଉଭୟ ବ୍ଲକ୍ ଓ ଜିଲ୍ଲା ସ୍ତରରେ ଫର୍ମ-୧୧ ଅନୁଯାୟୀ ଏକ ଅଭିଯୋଗ ରେଜିଷ୍ଟର୍ ଅନୁରକ୍ଷିତ ହେବ ଏବଂ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ମାର୍ଗଦର୍ଶୀକା ଅନୁଯାୟୀ ଅଭିଯୋକ୍ତାଙ୍କୁ ଅଭିଯୋଗ ପତ୍ରର ଏକ ପ୍ରାପ୍ତିସ୍ୱୀକାର ରସିଦ୍ ମିଳିବ, କିନ୍ତୁ ଓଡିଶା ସ୍କିମ୍ ଅନୁଯାୟୀ ଜିଲ୍ଲା ସଂଯୋଜକ ଯଦି କେବଳ ୧୫ଦିନରେ ଥରେ ଅଭିଯୋଗ ବାକ୍ସ ଖୋଲନ୍ତି, ତେବେ ସେ ଅଭିଯୋକ୍ତାଙ୍କୁ ତୁରନ୍ତ ପ୍ରାପ୍ତିସ୍ୱୀକାର ରସିଦ୍ ଦେବାର ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠୁଛି କି ? ଏହିପରି ଏନ୍.ଆର୍.ଇ.ଜି.ଏ.ରେ ଅଭିଯୋଗ ପ୍ରତିକାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୁର୍ବଳ ଓ ଗୋଳମାଳିଆ, ଯାହା ଫଳରେ ଏହାର କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ବାହ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଯେଉଁସବୁ ସମସ୍ୟା ଉପୁଜୁଛି, ସେଗୁଡିକ ସେମିତି ଲାଗିରହୁଛି ।

କାଗଜକଲମରେ ସାମାଜିକ ସମୀକ୍ଷା

ଏନ୍.ଆର୍.ଇ.ଜି.ଏ. ହେଉଛି ସାରା ଭାରତରେ ଏକମାତ୍ର ଆଇନ୍ ଯେଉଁଥିରେ ପ୍ରତି ପ୍ରକଳ୍ପର ସାମାଜିକ ସମୀକ୍ଷାକୁ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ କରାଯାଇଛି । ସାମାଜିକ ସମୀକ୍ଷାର ପରିଚାଳନା ପଦ୍ଧତି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଏକ ବିସ୍ତୃତ ଅଧ୍ୟାୟ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ମାର୍ଗଦର୍ଶୀକାରେ ମଧ୍ୟ ସ୍ଥାନିତ ହୋଇଛି । ପ୍ରକଳ୍ପ ସହିତ ସଂପୃକ୍ତ ନଥିବା ତଥା ଗ୍ରାମପଞ୍ଚାୟତ ବାହାରର ଅଥଚ ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ମନୋନୀତ ଜଣେ ନିରପେକ୍ଷ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଅଧ୍ୟକ୍ଷତାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ଏକ ବୈଠକରେ ଗ୍ରାମବାସୀମାନେ ଗୋଟିଏ ପ୍ରକଳ୍ପର କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା ନେଇ ଯାବତୀୟ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିବେ ଏବଂ ସଂପୃକ୍ତ ସରକାରୀ ଅଧିକାରୀ ଓ ପଞ୍ଚାୟତ କାର୍ଯ୍ୟକର୍ତ୍ତାମାନେ ଗୋଟିଗୋଟି କରି ସେସବୁର କୈଫିୟତ୍ ଦେବେ, ଏହାହିଁ ସଂକ୍ଷେପରେ ସାମାଜିକ ସମୀକ୍ଷା, ଯାହାକି ନିଃସନ୍ଦେହରେ ଏକ ସର୍ବୋତ୍ତମ ମୂଲ୍ୟାୟନ ବ୍ୟବସ୍ଥା । କିନ୍ତୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଉଛି, କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଅଧିକାରୀ କିଛି ପଞ୍ଚାୟତ କାର୍ଯ୍ୟକର୍ତ୍ତାଙ୍କୁ ଧରି ପ୍ରତି ପ୍ରକଳ୍ପର ସାମାଜିକ ସମୀକ୍ଷା ହୋଇଛି ବୋଲି କେବଳ କାଗଜକଲମରେ ଦର୍ଶାଇ ଚାଲିଛନ୍ତି । ପୁଣି ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଉଛି, ସେମାନଙ୍କର ମନଗଢା ବିବରଣୀକୁ ଉପର ସ୍ତରରେ ବିନା ଯାଞ୍ଚରେ ଗ୍ରହଣ କରି ନିଆଯାଉଛି ଏବଂ ତାକୁ ହିଁ ଆଧାର କରି କିସ୍ତି ପରେ କିସ୍ତି ଅର୍ଥରାଶି ମଞ୍ଜୁର ହୋଇଚାଲିଛି ତଥା ପୂର୍ବଭଳି ଆତ୍ମସାତ୍ ହୋଇଚାଲିଛି । ଏହାର କାରଣ କ'ଣ ? ଏହାର ମୂଳ କାରଣ, ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ଏନ୍.ଆର୍.ଇ.ଜି.ଏ. ୱେବ୍‌ସାଇଟ୍‌ରେ ଗୋଟିଏ ପ୍ରକଳ୍ପ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ବହୁକିଛି ତଥ୍ୟ ଉପଲବ୍ଧ ଥିବାବେଳେ କୌଣସି ସାମାଜିକ ସମୀକ୍ଷାର ବିବରଣୀ ସ୍ଥାନିତ ହେଉନାହିଁ । ଯଦି ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ ବିବରଣୀ ଦିଆଯାଆନ୍ତା, ତେବେ ଯେ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ବା ନିଜେ ସଂପୃକ୍ତ ଗ୍ରାମବାସୀ ତାହାର ସତ୍ୟାସତ୍ୟକୁ ଅକ୍ଳେଶରେ ଯାଞ୍ଚ କରିପାରନ୍ତେ ।

ମନମୁଖୀ କର୍ମଚାରୀ ନୀତି

ମୂଳ ଆଇନ୍ ଅନୁଯାୟୀ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଅଧିକାରୀ ଓ ତାଙ୍କର ପ୍ରଶାସନିକ ଓ ବୈଷୟିକ ସହାୟକମାନଙ୍କର ଦରମା ଓ ଭତ୍ତା ଇତ୍ୟାଦି ବାବଦକୁ ସମସ୍ତ ବ୍ୟୟ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ବହନ କରିବେ । କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ମାର୍ଗଦର୍ଶୀକାରେ ପୁଣି କୁହାଯାଇଛି ଯେ, ଯେହେତୁ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଅଧିକାରୀଙ୍କୁ ଏନ୍.ଆର୍.ଇ.ଜି.ଏ.ର ସମୁଦାୟ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଏକ ଜଟିଳ ଓ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା ପାଳନ କରିବାକୁ ପଡିବ, ତେଣୁ ସେ ଜଣେ ଉତ୍ସର୍ଗୀକୃତ, ସର୍ବକ୍ଷଣ କାର୍ଯ୍ୟକର୍ତ୍ତା ହୋଇଥିବା ଜରୁରୀ ଏବଂ ତାଙ୍କୁ ତାଙ୍କୁ ବି.ଡି.ଓ. ପାହ୍ୟାର କ୍ଷମତା ଓ ସୁବିଧାସୁଯୋଗ ମିଳିବ । ଏଭଳି ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଭାବେ ଚୁକ୍ତିନାମା ଭିତ୍ତିରେ ମଧ୍ୟ ନିଯୁକ୍ତି ଦିଆଯାଇପାରେ, ନଚେତ୍ କୌଣସି ସରକାରୀ ବିଭାଗରୁ ଡେପୁଟେସନ୍‌ରେ ଅଣାଯାଇପାରେ । ଏହାଛଡା, ଯେଉଁସ୍ଥଳେ ବି.ଡି.ଓ. କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଅଧିକାରୀ ରୂପେ ଘୋଷିତ ହୋଇଛନ୍ତି, ସେପରି ସ୍ଥଳେ ଜଣେ ଅତିରିକ୍ତ ବି.ଡି.ଓ.ଙ୍କୁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଭାବେ ନିଯୁକ୍ତ କରାଯିବ, ଯେ କି ସହକାରୀ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଅଧିକାରୀ ପଦରେ ରହି କେବଳ ଏନ୍.ଆର୍.ଇ.ଜି.ଏ. କୁ ହିଁ ଦେଖାଶୁଣା କରିବେ । କିନ୍ତୁ ଦେଖାଗଲା, ଓଡିଶା ସରକାର ଏନ୍.ଆର୍.ଇ.ଜି.ଏ. ପାଇଁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଭାବେ କୋଣସି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ନିଯୁକ୍ତ ନକରି ପୂର୍ବରୁ ଅବସ୍ଥାପିତ ଥିବା ବି.ଡି.ଓ. ଏବଂ ଏ.ବି.ଡି.ଓ.ଙ୍କୁ ଉକ୍ତ ପଦବୀ ଦ୍ୱୟ ପାଇଁ ଘୋଷଣା କରିଦେଲେ । ସେହିପରି ରାଜ୍ୟ ସରକାର ବ୍ଲକ୍ ସ୍ତରରେ ଏନ୍.ଆର୍.ଇ.ଜି.ଏ. ପାଇଁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଭାବେ କୌଣସି କନିଷ୍ଠ ଯନ୍ତ୍ରୀ ନିଯୁକ୍ତ ନକରି ବର୍ତ୍ତମାନ ଅବସ୍ଥାପିତ ଥିବା କନିଷ୍ଠ ଯନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କାମ ଉଠାଇବାକୁ ଚାହିଁଲେ । ସମସ୍ତେ ଜାଣନ୍ତି, ବି.ଡି.ଓ. ବା ଏ.ବି.ଡି.ଓ. ବା କନିଷ୍ଠ ଯନ୍ତ୍ରୀ, ଏମାନେ ସମସ୍ତେ ବ୍ଲକ୍ ସ୍ତରରେ ଏତେସବୁ ଦାୟିତ୍ୱରେ ସର୍ବଦା ଭାରାକ୍ରାନ୍ତ ରହିଥାନ୍ତି ଯେ ସେମାନେ ଏନ୍.ଆର.ଇ.ଜି.ଏ. ପ୍ରତି ନିଜର ସବୁତକ ସମୟ ଓ ଶକ୍ତି ଖଟାଇବାର ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠୁନି । ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କର ଏହି ମନମୁଖୀ କର୍ମଚାରୀ ନୀତିକୁ ସି.ଆଣ୍ଡ.ଏ.ଜି. ସମାଲୋଚନା କରିସାରିଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କର ଏଥିପ୍ରତି ତିଳେମାତ୍ର ଭ୍ରୁକ୍ଷେପ ନାହିଁ । ସୁତରାଂ ଜାତୀୟ ସ୍ତରରେ ଘୋଷିତ ହୋଇଥିବା ଉତ୍ସର୍ଗୀକୃତ, ସର୍ବକ୍ଷଣ କର୍ମଚାରୀ ନୀତିକୁ କୌଣସି ରାଜ୍ୟ ଉଲ୍ଲଂଘନ କଲେ, ସେହି ରାଜ୍ୟ ଏନ୍.ଆର୍.ଇ.ଜି.ଏ. ପାଣ୍ଠିରୁ ବଞ୍ଚିତ ହେବ ବୋଲି ଆଇନ୍‌ର ସଂଶୋଧନ କରାଯିବା ଉଚିତ୍ ।

ବିଭ୍ରାନ୍ତିକର ମଷ୍ଟର୍ ରୋଲ୍ ଓ ମଜୁରୀ ନୀତି

ସମଗ୍ର ଏନ୍.ଆର୍.ଇ.ଜି.ଏ. ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ମଷ୍ଟର୍ ରୋଲ୍ ହେଉଛି ସବୁଠୁଁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଦଲିଲ୍, କାରଣ ଏଥିରେ ପ୍ରତି ଶ୍ରମିକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସମ୍ପାଦିତ ଦୈନିକ କାର୍ଯ୍ୟ ଏବଂ ସେ ବାବଦକୁ ପ୍ରାପ୍ୟ ମଜୁରି ଲିପିବଦ୍ଧ ରହିଥାଏ । ଜଣେ ଶ୍ରମିକ ନିଜର କାର୍ଯ୍ୟ ବଦଳରେ ଉପଯୁକ୍ତ ମଜୁରି ପାଇଛନ୍ତି କି ନାହିଁ, ତାହାର ସତ୍ୟାସତ୍ୟ ଜାଣିବା ପାଇଁ ପ୍ରଥମେ ମଷ୍ଟର୍ ରୋଲ୍‌କୁ ଯାଞ୍ଚ କରାଯାଇଥାଏ । ସୁତରାଂ ମଷ୍ଟର୍ ରୋଲ୍‌ର ପ୍ରରୂପ (ଫର୍ମାଟ୍) ଏପରି ହେବା ଉଚିତ୍ ଯେ, ଜଣେ ଶ୍ରମିକ ଗୋଟିଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ତାରିଖରେ କେତେ ମଜୁରି ପାଇଛନ୍ତି, ତାହା ସହଜରେ ଜାଣିହେବ । କିନ୍ତୁ ଆଇନ୍‌ରେ ମଜୁରି ପଇଠ ପାଇଁ ଯେଉଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି ଏବଂ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ମାର୍ଗଦର୍ଶୀକାରେ ଯେଉଁ ମଷ୍ଟର୍ ରୋଲ୍‌ର ପ୍ରରୂପ (ଯଥା ବି-୩) ସୁପାରିଶ୍ କରାଯାଇଛି, ତାହା ଦ୍ୱାରା ଉପରୋକ୍ତ ମାନଦଣ୍ଡ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ ପୂରଣ ହୋଇପାରୁନାହିଁ । ଏହାଛଡା ଓଡିଶା ସରକାର ତାଙ୍କ ସ୍କିମ୍‌ରେ ମାର୍ଗଦର୍ଶୀକାର ପ୍ରରୂପ (ବି-୩)କୁ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ବାସ୍ତବରେ ମନମୁଖୀ ଭାବେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଧରଣର ପ୍ରରୂପ (ଯଥା ଏ-୫)କୁ ପ୍ରଶ୍ରୟ ଦେଇ ଚାଲିଛନ୍ତି । ପୁଣି ବିଚାର କରାଯାଉ, ଆଇନ୍‌ର ଧାରା-୩(୩) ଅନୁଯାୟୀ ଜଣେ ଶ୍ରମିକଙ୍କୁ କାମ କରିବାର ସାତଦିନ ଭିତରେ, ନଚେତ୍ ସର୍ବାଧିକ ପନ୍ଦର ଦିନ ଭିତରେ ମଜୁରି ଦିଆଯିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କେତେଦୂର ଯଥାର୍ଥ ? ଯଦି କୌଣସି ସରକାରୀ କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପାଦନ କରୁଥିବା ଜଣେ ଠିକାଦାର ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କୁ ଶ୍ରମ-ଦିବସ ଶେଷରେ ମଜୁରି ପଇଠ କରିପାରୁଛି, ତେବେ ବହୁ କାର୍ଯ୍ୟକର୍ତ୍ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ଗ୍ରାମପଞ୍ଚାୟତର ପ୍ରଶାସନ ନିକଟରୁ ଏନ୍.ଆର୍.ଇ.ଜି.ଏ. ମଜୁରି ଦୈନିକ ଭିତ୍ତିରେ ମିଳିପାରିବ ନାହିଁ କାହିଁକି ? ସୁତରାଂ ଆଇନ୍‌ର ସଂଶୋଧନ କରାଯାଇ ପ୍ରତିଦିନର ଶ୍ରମ ବାବଦକୁ ସେହି ଦିନ ମଜୁରି ବିତରଣ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ଲାଗୁ କରାଯିବା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଜରୁରୀ । ସେହିପରି ମଷ୍ଟର୍ ରୋଲ୍‌ର ବି-୩ ପ୍ରରୂପକୁ ସଂଶୋଧନ କରାଯାଇ ପ୍ରତି ତାରିଖରେ ଶ୍ରମିକକୁ ମିଳିଥିବା ମଜୁରିରାଶିକୁ ଲିପିବଦ୍ଧ କରାଯିବା ସହିତ ସେହି ସ୍ଥାନରେ ଶ୍ରମିକର ସ୍ୱାକ୍ଷର ବା ଟିପଚିହ୍ନ ନିଆଯିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଚାଲୁ କରାଯିବା ବାଂଛନୀୟ ।

ଦୁର୍ବଳ ସୂଚନା ଅଧିକାର

ଏନ୍.ଆର.ଇ.ଜି.ଏ.ର ମଷ୍ଟର୍ ରୋଲ୍ ସମେତ ପ୍ରତି ଦଲିଲ୍‌କୁ ସର୍ବସାଧାରଣ ଦଲିଲ୍ ବୋଲି ବିଚାର କରାଯିବ ଏବଂ ଏହାକୁ ସମସ୍ତଙ୍କ ଗୋଚରାର୍ଥେ ମୁକ୍ତ ରଖାଯିବ ବୋଲି ମାର୍ଗଦର୍ଶୀକାରେ ସୁସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବେ କୁହାଯାଇଛି । ପୁଣି ସେଥିରେ କୁହାଯାଇଛି, ଯଦି କେହି ବ୍ୟକ୍ତି ସୂଚନା ପାଇଁ ଲିଖିତ ଆବେଦନ କରନ୍ତି, ତେବେ ଆବେଦନ ପାଇଁ କୌଣସି ଫିସ୍ ଲାଗିବ ନାହିଁ ଏବଂ କେବଳ ଜେରକ୍ସ ମୂଲ୍ୟରେ ୭ ଦିନ ଭିତରେ ସୂଚନା ଯୋଗାଇ ଦିଆଯିବ । କିନ୍ତୁ ବାସ୍ତବ ଅଭିଜ୍ଞତା ହେଉଛି, ଏନ୍.ଆର୍.ଇ.ଜି.ଏ.ର ଯେ କୋଣସି ଦଲିଲ୍‌ର ନିରୀକ୍ଷଣ ବା ନକଲ ହାସଲ ପାଇଁ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ସୂଚନା ଅଧିକାର ଆଇନ୍ ୨୦୦୫ ଅଧୀନରେ ୧୦ଟଙ୍କାର ଆବେଦନ ଫିସ୍ ଦାଖଲ ସହିତ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଫର୍ମରେ ଦରଖାସ୍ତ କରିବାକୁ ପଡୁଛି; ସୂଚନା ମିଳିବା ପାଇଁ ୩୦ଦିନ ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ ପଡୁଛି ତଥା ଫର୍ଦ୍ଦ ୨ଟଙ୍କା ହିସାବରେ ଫିସ୍ ଦାଖଲ କରିବାକୁ ପଡୁଛି । ସୁତରାଂ ଆଇନ୍ ଓ ମାର୍ଗଦର୍ଶୀକାରେ ଏନ୍.ଆର୍.ଇ.ଜି.ଏ.ର ନିଜସ୍ୱ ସ୍ୱଚ୍ଛତା ଓ ସୂଚନା ଅଧିକାର ଉପରେ ଯେଉଁ ଲମ୍ବାଚଉଡା ବୟାନ ଦିଆଯାଇଛି, ତା'ର ମହତ୍ୱ ରହିଲା କେଉଁଠି ? ଏଠାରେ ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ଯେ, ଏନ୍.ଆର୍.ଇ.ଜି.ଏ.ରେ ସୂଚନା ନଦେବା କାରଣରୁ ସଂପୃକ୍ତ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ କୌଣସି ଦଣ୍ଡବିଧାନ କିମ୍ବା ବଞ୍ଚିତ ନାଗରିକଙ୍କୁ କ୍ଷତିଭରଣାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ନାହିଁ, ଯାହା ଫଳରେ ସେମାନେ ସୂଚନା-ଆବେଦକଙ୍କ ପ୍ରତି ଉପରମୁହାଁ ଆଚରଣ ଦେଖାଇ ଚାଲିଛନ୍ତି ।

ଇଚ୍ଛାକୃତ ଅପବ୍ୟାଖ୍ୟା

ଆଉ ଏକ ଗୁରୁତର ସମସ୍ୟା ହେଉଛି, ଉଭୟ କେନ୍ଦ୍ର ଓ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଆଇନ୍‌ର ମୌଳିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡିକ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଜାଣିଶୁଣି ଅପବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିବା । ସମସ୍ତେ ଜାଣନ୍ତି, ଆଇନ୍‌ର ପ୍ରାକ୍-କଥନରେ କୁହାଯାଇଛି ଗୋଟିଏ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳର ପରିବାରକୁ ଅନ୍ୟୁନ ୧୦୦ଦିନର ଶାରିରୀକ କାର୍ଯ୍ୟ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯିବ । ଏହା ଏକ ସାଧାରଣ ଜ୍ଞାନ, ଅନ୍ୟୁନ ୧୦୦ଦିନ କହିଲେ ୧୦୦ଦିନରୁ ଅଧିକ ହୋଇପାରେ କିନ୍ତୁ କମ୍ ହେବନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଉଛି, କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ନିଜର ମାର୍ଗଦର୍ଶୀକାରେ ଆଇନ୍‌ର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ବଖାଣିବା ସମୟରେ 'ଅନ୍ୟୁନ' ଶବ୍ଦକୁ ଉହ୍ୟ ରଖି କେବଳ ୧୦୦ଦିନ କଥା କହୁଛନ୍ତି (ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ ୩ୟ ସଂସ୍କରଣ, ୨୦୦୮ର ଅନୁଚ୍ଛେଦ ୫.୧.୧) । ସେହିପରି ଓଡିଶା ସରକାରଙ୍କ ପଞ୍ଚାୟତିରାଜ ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକାଶିତ 'ଗାଁ ସାଥୀ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ପୁସ୍ତିକା'ରେ ଏନ୍.ଆର୍.ଇ.ଜି.ଏସ୍. ପ୍ରଣୟନର ଲକ୍ଷ୍ୟ କ'ଣ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତରରେ କୁହାଯାଇଛି, "ଏହି ଆଇନ୍ ଅନୁଯାୟୀ ଗୋଟିଏ ଜବ୍ କାର୍ଡ ଧାରୀ ପରିବାରକୁ ଏକ ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷରେ ୧୦୦ଦିନର ଅଣକୁଶଳୀ କାମ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଇପାରିବ" । ଏଠାରେ 'ଅନ୍ୟୁନ' ଶବ୍ଦ ନାହିଁ । ଏହାଛଡା ଗୋଟିଏ ପରିବାରକୁ ୧୦୦ଦିନର କାମ ମିଳିଗଲା ପରେ ଉଭୟ ଗ୍ରାମପଞ୍ଚାୟତ ଓ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ତରଫରୁ କୁହାଯାଉଛି ଯେ, ଦିନସଂଖ୍ୟା ୧୦୦ରୁ ଅଧିକ ହେଲେ ତାହା କମ୍ପ୍ୟୁଟର୍ ଗ୍ରହଣ କରୁନାହିଁ । ଯଦି ଗୋଟିଏ ପରିବାରରେ ୪ ଜଣ ସାବାଳକ ସଦସ୍ୟ ଥାଆନ୍ତି, ତେବେ ଜଣକୁ ବର୍ଷ ଭିତରେ ମାତ୍ର ୨୫ଦିନର କାମ ମିଳିବ, ଯଦି ୫ଜଣ ଥିବେ, ତେବେ ମାତ୍ର ୨୦ ଦିନ । ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠୁଛି, ଯଦି ବର୍ଷକ ଭିତରେ ଜଣକୁ ମାତ୍ର ୨୫ କି ୨୦ ଦିନର କାମ ମିଳେ, ସେ ୩୬୫ଦିନ ଭିତରୁ ବାକୀ ଦିନ କ'ଣ କରିବ ? ସେହିପରି ମଜୁରିର ପରିମାଣ ବିଷୟରେ ମଧ୍ୟ ଅପବ୍ୟାଖ୍ୟା କରା ହୋଇଆସୁଛି । ଓଡିଶା ସରକାର ୧ ମେ ୨୦୦୭ ଠାରୁ 'ନ୍ୟୂନତମ ମଜୁରି' ଦୈନିକ ୭୦ଟଙ୍କା କରିଛନ୍ତି । 'ନ୍ୟୂନତମ'ର ଅର୍ଥ ୭୦ଟଙ୍କାରୁ କମ୍ ହେବନି, ଅଥଚ ବେଶୀ ହୋଇପାରେ । କିନ୍ତୁ ଏ ବିଷୟରେ ଓଡିଶା ସରକାର ପ୍ରଚାର-ପ୍ରସାର କଲାବେଳେ 'ନ୍ୟୂନତମ' ଶବ୍ଦ ଉହ୍ୟ ରଖୁଛନ୍ତି, ଯାହା ଫଳରେ ସମସ୍ତଙ୍କର ଧାରଣା ଜନ୍ମିଛି, ଜଣେ ଶ୍ରମିକର ଦୈନିକ ମଜୁରି ୭୦ଟଙ୍କାକୁ କଦାପି ଟପି ପାରିବ ନାହିଁ । ଏବଂ ଠିକ୍ ଏହି କାରଣରୁ ଉପକୂଳ ଓଡିଶାରେ ଶ୍ରମିକମାନେ ଏନ୍.ଆର୍.ଇ.ଜି.ଏ. ପ୍ରତି ବିମୁଖ ହେଉଛନ୍ତି । ସୁତରାଂ 'ଅନ୍ୟୁନ' ଶବ୍ଦକୁ ମନମୁଖୀ ଭାବେ ଉହ୍ୟ ରଖିବା ଚଳିବ ନାହିଁ ।

Chitta Behera, 4A Jubilee Tower, Choudhury Bazar, Cuttack-9. Mobile: 9437577546, Dt- 22.5.09